MOULIN (Mollin, Molin), Magnus de, eestikeelse piibli tõlkijaid, sünniaeg teadmata.— M. võttis osa üliõpilasena Joh. Fischer'i (vt.) juhatusel peetud piiblikonverentsidest — 1686 Lindenhofi mõisas ja 1687 Pilistveres, millal ta sai ka Suure-Jaani kirikuõpetajaks Viljandimaal. Et Põhjasõja rahutustes tema kirik maha põles, jutlustas ta sageli metsades ja taludes. M. oli nähtavasti tol ajal üheks paremaks eesti keelt tundvaks kirikuõpetajaks, võttis hoolega osa Tallinnas 1715 ilmunud Uue Testamendi tõlkimisest ja käis paaril korral seks otstarbeks Tallinnas, kus viimaks surigi 1710, põgenedes sinna varju suure katku eest. Ta on olnud ka Adrian Virginius'e (vt.) kaastööliseks tema toimetusel Riias 1695 ilmunud tallinnakeelse koduja kirikuraamatu koostamisel.

Uus Test., 1715 (eessõna); Recke-Napiersky III; Beise II; Napiersky, Pred.-Lex. III; Kampmann, Peaj. I[1], 195; Fr. Westling, Förarbetena till... Nya Testamentet 1715 (1892). *P. B.*

MSTISLAV - FEODOR Vladimirovič, Vene suurvürst, sünd. 1076, surn. 1132, Vladimir Monomahhi poeg, oli mitu korda Novgorodi vürstiks, teotses ühemeelselt novgorodlastega. Monomahhi surma järel 1125. a. sai M. suurvürstiks. Ta ühendas Polotski oma maadega (1130) ja, valitsedes Kiievit, Novgorodi (poeg Vsevolod), Smolenski (poeg Rostislav) ja Polotskit (poeg Isjaslav) koondas enda võimu all tugeva riigi. Tema ise ja pojad, eriti Novgorodi vürst Vsevolod, võitlesid Läänemere soome tõugu rahvastega. 1111. a. tegi M. novgorodlastega retki Očela- (Adseli-) nimelise paiga vastu; 1113. a. võitis ta jälle čuudisid »на Бору« (liivlasi Metsepoles?); retkel eestlaste maale vallutas ta ühes novgorodlastega ja pihkvalastega 1116. a. sügisel Otepää. Veebr. 1130 (1131?) tegid M.-i pojad Vsevolod novgorodlastega, Isjaslav polotsklastega ja Rostislav smolensklastega isa käsul ühise retke eestlaste maale, pannes neile maksu peale. Kuid a. 1132 maksid eestlased seega venelastele veriselt kätte, et nad Vsevolodi ja ta novgorodlasi jaan. 1132 Vaiga- (Клин-) nimelises maakonnas tugevasti lõid.

Novgorodi, Pihkva, Ipatjevi, Sofia ja Voskressenski kroonikad (Полн. собр. русск. лѣтописей, т. II—V); A. H. Snellman (Virkkunen), Itämeren suomalaiset itsenäisyytensä aikana (1894), lk. 114—17; Bonnell, Chronogr.; Нов. энц. сл. Брокг.-Ефр. XXVII. *H. S.*

MUIDE (Rebase), Jakob Martin, bibliograaf, sünd. 23. IV 1865 Tartu läheduses Raadi v. õpetaja pojana, õppis 1872—76 Tartu saksa ja vene linnakoolides, täiendas haridust Soomes 1889—98, alul Jyväskylä seminaris, hiljemini Helsingi ülikoolis, kuulates loenguid soome keele ja ajaloo alalt. 1896—98 oli M. Helsingis Sörnasi linnajaos raamatukoguhoidja abi ja teotses ülikooli kui ka Soome-Ugri Seltsi raamatukogudes. Tartu tagasi tulnud, töötas ta 1900—02 »Postimehe« toimetuses, kust siirdus 1903. a. P. Schmidt'i raamatu- ja kirjastusärisse. M. toimetusel ilmusid siin kalender »Uus aastasada« (alates a. 1902), »Hariduse sõnaraamat...« I—VII vihk (Tartu, 1908—09), K. O. Lindequist'i »Üleüldine ajalugu« I (Tartu, 1903), II (Tartu, 1911). Aa. 1917—27 oli M. ERM-i raamatukogu-hoidja. M.' juhatusel ja korraldusel on see rmtkogu kujunenud kõige täielikumaks eesti kui ka eesti elu käsitlevat kirjandust sisaldavaks koguks Eestis. M. oli ka Eesti Bibliograafia Instituudi kaasellukutsuja, selle korraldaja ja esimene juhataja (1921—23). Olles Eestis raamatukogunduse alal vanim tegelasist, on M. kõigi küsimuste lahendamisel, mis seotud raamatukogudega ja bibliograafiaga, mõjuvalt kaasa aidanud; samuti on M. »Eesti raamatute üldnimestiku« toimetuse liige.

Isikl. j. m. saadud teated. *F. P.*

MUNHEIM, vt. **MONHEIM.**

MUNKÁCSI, Bernhard, ungari keeleuurija, sünd. 12. III 1860 ukj Nagyváradis, õppis Budapesti ülikoolis, olles J. Budenz'i (vt.) õpilane; võttis ette rea uurimisreise Moldova čángó-ungarlaste (1880), votjakkide ning čuvašide (1885) ja vogulite (1888—89) juurde; valiti a. 1910 Ungari Teaduste Akadeemia liikmeks. — Uural-altai, eriti soome-ugri rahvaste etnograafia ja keeleteaduse alalt on M. avaldanud rea töid, milledest mainitagu (raamatute tiitlid tsiteeritud eestikeelses tõlkes): Votjakkide rahvaluule vanavara (1887), Votjaki keele sõnaraamat (1890—96), Keeleteaduslikud uurimused vogulite maal (1889), Sõnade fleksioon vogulite murretes (1894), Vogulite rahvaluule vanavara (1892—1914, 6 kd., Akadeemia suure auhiunaga kroonitud). Võrdleva keeleteaduse alalt on M. sulest ilmunud: Altai keelte arvsõnade moodustamine (Budenzi-album, 1884), Soome-ugri d-l ja d-z häälikute vahetusest (1897), Aasia ja mongoli elemendid soome-ugri keeltes (1901). Peale selle on M. avaldanud arvurikkaid kirjutisi ungari keele kohta. Tema kirjutised ilmusid ajakirjus Nyelvtudományi Közlemények Magyar Nyelvör, Keleti Szemle; viimast ajakirja kui ka »Ethnographia't« (1890—1911) toimetas M. isiklikult. — M. arvamise järgi on uural-altai keeled kõik ühte algupära Seda küsimust käsitleb ta eriti artiklis »Uural'